

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
SAJA KAHEKSATEISTKÜMNENDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

MS Teamsi vahendusel

19. november 2021. a

Kohalviibijad

KHN-i liikmed ja asendusliikmed:

Villu Kõve, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Ivo Pilving, riigikohtunik
Juhan Sarv, riigikohtunik (asendusliige)
Virgo Saarmets, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik (*osales päevakorrapunktide 1–3 ja 6–9 juures*)
Indrek Parrest, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Tanel Saar, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik (asendusliige) (*osales päevakorrapunktide 1–3 juures*)
Kristjan Siigur, Tallinna Halduskohtu kohtunik
Endla Ülviste, Pärnu Maakohtu kohtunik
Merit Helm, Harju Maakohtu kohtunik (asendusliige)
Jaanus Tehver, Eesti Advokatuuri esimees
Marju Agarmaa, Õiguskantsleri Kantselei, õiguskantsleri vanemnõunik
Andres Parmas, riigi peaprokurör (*osales päevakorrapunktide 1–6 ja 8 juures*)

Teised osalejad:

Tiina Pappel, Tartu Ringkonnakohtu esimees
Villem Lapimaa, Tallinna Ringkonnakohtu esimees
Sirje Kaljumäe, Tartu Halduskohtu esimees
Kaupo Kruusvee, Tallinna Halduskohtu esimees
Liivi Loide, Tartu Maakohtu esimees
Astrid Asi, Harju Maakohtu esimees
Liina-Naaber Kivisoo, Viru Maakohtu esimees
Toomas Talviste, Pärnu Maakohtu esimees
Tiina Ereb, Tartu Ringkonnakohtu, Halduskohtu ja Maakohtu kohtudirektor
Elari Udam, Harju, Viru ja Pärnu Maakohtu, Tallinna Ringkonnakohtu ja Halduskohtu kohtudirektor
Hans Moks, Tartu Maakohtu kinnistus- ja registriosakonna, Pärnu Maakohtu maksekäsuosakonna kohtudirektor (*osales päevakorrapunktide 5–9 juures*)
Üllar Kaljumäe, Riigikohtu direktor
Karin Leichter-Tammisto, Riigikohtu esimehe nõunik
Kristi Kirsberg, kohtute kommunikatsioonijuht
Raivo Tammus, kohtute IT-juht (*osales päevakorrapunktide 1–6 juures*)
Viljar Peep, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika asekanstler (*osales päevakorrapunktide 1–6 ja 8 juures*)
Kaidi Lippus, Justiitsministeeriumi kohtute talituse juhataja
Küllli Luha, Justiitsministeeriumi kohtute talituse analüütik
Margit Lauri, Justiitsministeeriumi kohtute talituse nõunik (*osales päevakorrapunktide 4–5 juures*)
Kertu Priimägi, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna nõunik
Peeter Jerofejev, Riigikohtu kohtunik (*osales päevakorrapunkti 2 juures*)
Ene Andresen, Riigikohtu halduskolleegiumi nõunik (*osales päevakorrapunkti 8 juures*)
Egert Belitšev, Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori asetäitja piirivalve alal (*osales päevakorrapunkti 8 juures*)
Veiko Kommusaar, Siseministeeriumi sisejulgeoleku-, korrakaitse- ja migratsioonipoliitika asekanstler (*osales päevakorrapunkti 8 juures*)
Ruth Annus, Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja (*osales päevakorrapunkti 8 juures*)

Ele Russak, Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna nõunik (*osales päevakorrapunkti 8 juures*)

Juhatas: Villu Kõve, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Protokollis: Kertu Priimägi, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna nõunik

Algus: 19.11.2021. a kell 10.36

Lõpp: 19.11.2021. a kell 15.01

Istungi päevakorras on:

- 1. 16.09–17.09.2021. a KHN-i 117. istungi protokollki kinnitamine** – Riigikohtu esimees Villu Kõve
Otsuse projekt: KHN kinnitab 16.09–17.09.2021. a KHN-i 117. korralise istungi protokollki. Materjalina lisatud protokoll.
- 2. Riigikohtu kohtunik Peeter Jerofejevi teenistusvanuse ülemmäära tõstmine ühe aasta võrra – KS § 41 lõike 1 punkti 5¹ ja § 99¹ lõigete 1–3 alusel** – Riigikohtu esimees Villu Kõve
Otsuse projekt: KHN annab nõusoleku kohtunik Peeter Jerofejevi teenistusvanuse ülemmäära tõstmiseks ühe aasta võrra. Materjalidena lisatud Riigikohtu esimehe ettepanek ja Peeter Jerofejevi nõusolek.
- 3. Ülevaade 2022. a kohtute eelarve kujundamise põhimõtetest – KS § 41 lg 2 alusel** – Justiitsministeerium, Viljar Peep, Kaidi Lippus
Otsuse projekt: KHN kiidab heaks kohtute 2022. a kohtute eelarve kujundamise põhimõtted. Materjalidena lisatud kohtute 2021. a eelarvete täiendatud analüüs ja 2022. a eelarve kujundamise põhimõtted.
- 4. Kõnetuvastuse tarkvara tutvustus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Kohtute IT-juht Raivo Tammus
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks. Materjal puudub.
- 5. Info Digitoimiku arendustest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Margit Lauri
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks. Materjal puudub.
- 6. Vanade asjade aruandlus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Külli Luha
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks. Materjalina lisatud kokkuvõtte 2021. a vanade asjade aruandlusest.
- 7. Kohtute tegevus COVID-19 leviku tingimustes – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – kohtute esimehed ja direktorid
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks. Materjalina lisatud ülevaade COVID-19 sõnumitest menetlusosalistele ja kohtu töötajatele.
- 8. Õigusemõistmine rändesurve tingimustes – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Riigikohtu esimees Villu Kõve
Otsuse projekt: KHN avaldab arvamust. Materjal puudub.
- 9. Muud teemad – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Riigikohtu esimees Villu Kõve, Justiitsministeerium, Viljar Peep
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks. Materjal puudub.

Istungi algus kell 10.36

Päevakorra muutmist ei toimu ja päevakord kiidetakse heaks.

1. 16.09–17.09.2021. a KHN-i 117. istungi protokollide kinnitamine – Riigikohtu esimees Villu Kõve

KHN-i 117. istungi protokollile ei ole kellelgi täiendusi ning see kiidetakse heaks.

Otsus: KHN kinnitab 16.09–17.09.2021. a KHN-i 117. istungi protokollid.

2. Riigikohtu kohtunik Peeter Jerofejevi teenistusvanuse ülemmäära tõstmise ühe aasta võrra – KS § 41 lõike 1 punkti 5¹ ja § 99¹ lõigete 1–3 alusel – Riigikohtu esimees Villu Kõve

V. Kõve: Riigikohus on teinud ettepaneku ja palub arutada küsimust, kas KHN toetab Peeter Jerofejevi riigikohtunikuks olemist veel ühe aasta võrra. Varasemalt pikendatud aeg saab täis 2022. a juulis. Riigikohtu tsiviilkolleegiumis on lühikese ajaga toimunud väga suured muudatused. Taotlus on esitatud selleks, et tagada rahulik üleminekuaeg ning piisav aeg uue riigikohtuniku leidmiseks.

P. Jerofejev: Kinnitan enda valmisolekut olla täiendav aasta Riigikohtu kohtunik.

Peeter Jerofejev lahkub.

KHN-i liikmed hääletavad kohtunik Peeter Jerofejevi teenistusvanuse ülemmäära ühe aasta võrra tõstmise osas.

Poolt: 8

Vastu: 1

Otsus: KHN annab nõusoleku kohtunik Peeter Jerofejevi teenistusvanuse ülemmäära tõstmiseks ühe aasta võrra.

3. Ülevaade 2022. a kohtute eelarve kujundamise põhimõtetest – KS § 41 lg 2 alusel – Justiitsministeerium, Viljar Peep, Kaidi Lippus

V. Peep: Oleme esitanud kaks alternatiivset põhimõtet kohtute 2022. a eelarves kohtute tööjõukulude lisaraha jagamiseks. KHN võib anda oma heakskiidu, kas variandile A, variandile B või jätta heakskiit andmata. Soovime loobuda kohtute eelarve kujundamisel lähenemisest, kus iga kohus peab oma eelarvevajadusi individuaalselt põhjendama.

Eelarve analüüs näitab, et ringkonnakohtutel on ühe asja kohta kasutada enam-vähem võrdselt raha. Märkatav erinevus on esimese astme maa- ja halduskohtute vahel. Töökoormusmetoodikat ei saa me eelarvevahendite jagamisel kohaldada, kuna töökoormusmetoodika mõõdab kohtuniku keskmist ajakulu teatud kategooria kohtuasja lahendamisel ja on mõeldud kohtuniku kohtade ning kohtunike vahel asjade jagamiseks. Väljapakutud eelarve analüüsil põhineva meetoodika tulemust ei mõjuta ka asjaolu, kas arvestame analüüsis kohtunike töötasusid või mitte – kohtutevahelised proportsioonid jäävad samaks. Oleme välja pakutud põhimõtetes võtnud arvesse ka väikeste kohtumajade koefitsiendi, sõidukulud ning Viru Maakohtu suurema tõlke- ning istungivajaduse. Analüüsis on arvestatud kohtunike arvu määruse muudatusega võimaldatud kuue täiendava kohtunikukohaga – viis Harju Maakohtusse ja üks Tartu Maakohtusse.

Osa, milles kohtujuhtide nõupäeval kokku ei lepitud, puudutab seda, kuidas jagada ühe miljoni euro suurust kohtuametnike palgafondi lisaraha. Variant A puhul jagatakse lisaraha eelarve analüüsi järgi ehk arvestatakse kohtute rahastuse taset. Selliselt võetakse baastasemeks kõige väiksema rahastustasemega kohtuna Harju Maakohus ja vastavalt vähendatakse ülejäänute kasvu. Variant B järgi jagatakse pool lisaraha summast kohtusse saabuvate kohtuasjade arvu järgi ja teine pool kohtuasjade keskmise menetluskulu ühtlustamise järgi.

T. Pappel: Kohtujuhtide nõupäeval ei tekkinud vaidlust ringkonnakohtute rahastamise põhimõtete, osakondade ega uutele teenistustele lisaraha eraldamise põhimõtete osas. Eristada tuleks, mis osas on vaidlus ja mis osas mitte. Vaidlus puudutab eelkõige esimese astme kohtutele lisaraha jagamist.

V. Kõve: Kas olete nõus, et vaidluse all on eelarve põhimõtete memo punktid 9.3 ja 9.4?

KHN-i liikmed ja kohtute esimehed nõustuvad, et vaidluse all on eelarve põhimõtete memo punktid 9.3 ja 9.4.

K. Kruusvee: Kui KHN pakutud meetoodika kinnitab, siis kas seda hakatakse tulevikus rakendada ka baaseelarve jagamiseks?

V. Peep: Baaseelarve jagamisele analüüs ei rakendu, see puudutab lisaraha jagamist või kärpeid.

I. Pilving: Kohtupidamise kulude tasandamisest tuleb loobuda ja halduskohtute erisusega arvestada. Võime arutada selle üle, kas halduskohtupidamise kulud on optimaalsed, aga maakohtute kuluefektiivsus ei saa olla etalon.

K. Kruusvee: Olen oma seisukohad kirjalikult esitanud. Probleem on meetodikas – selle põhjal, et keskmine tsiviilasi maksab riigile vähem kui keskmine haldusasi, ei saa teha järeldust, et halduskohtu koormus on väiksem. Kuna küsimus ei ole ühekordses raha jagamises, siis leian, et meetodikat ei ole piisavalt analüüsitud. Võiks välja selgitada, miks keskmine haldusasi maksab kolm korda rohkem kui keskmine tsiviilasi. Konkreetse ametikoha palgavahemikud peaksid olema kohtute lõikes sarnased.

I. Pilving: Kas maakohtute siseselt tuleks püüelda erineva maksumusega asjade lähendamise suunas?

V. Peep: Kohtunike ja kohtute koormusega eelarvete analüüs ei tegele – sellega tegeleb kohtute töökoormusmeetodika. Tallinna Halduskohtu kohtuistungisekretäri palk on täna 1250 eurot, Viru Maakohtu sekretäri palk alla 1000 euro. Kui jagada raha ametnike arvu põhjal, suureneksid erinevused veelgi. Kui baaseelarved on tulevikus tasandunud, siis on võimalus võtta arvesse kohalikku tööturgu ning palgata vähem inimesi suurema töötasuga või vastupidi.

T. Saar: Kohtunike koormus on väga tihedalt seotud kohtujuristide koormusega, mistõttu kohtujuristide palga arvestamine eelarvete võrdlemisel asjade arvule põhinevale analüüsile tuginedes annab moonutatud tulemuse. Milline peaks olema kohtute koosseis ja neis töötavatele inimestele makstav palgatase, et analüüsi põhjal hea tulemus saada?

V. Peep: Baaseelarve jääb 2021. a samaks. Lisandub 7%-line palgafondi kasv indekseeritavatele ametikohtadele ja ülejäänud personalikulu osas jagame täiendavalt üks miljon eurot. Ei eelarve memos pakutud variant A ega variant B taga 2022. a baaseelarvete võrdsust kohtuasja kulupõhisuse mõttes – küll aga liigume sinna suunas.

K. Siigur: Meetodika viib meid tagasi sinna, kust ära minemiseks hakati välja töötama töökoormusmeetodika ehk koormuse (ja selle kandmiseks vajaliku ressursi) võrdlemine lähtudes lahendatud asjade arvust. Mis puudutab tsiviil- ja haldusasjade hinnaerinevust, siis on see ju ilmne – tsiviilasjade hulgas on suur hulk väga „väikesi“ asju, kus sügavat vaidlust ei ole ja mis on kohtusse toodud eeskätt täitedokumendi saamiseks; halduskohtul selliseid asju ei ole.

V. Peep: Jätakuvalt on kaks lähenemist – kohtunike palgafond tugineb kohtunike jaotusest kohtute vahel ning see tugineb KHN-is heakskiidetud töökoormusmeetodikale. Keskmine haldusasi on rohkem kohtuniku tööaega nõudev kui keskmine tsiviil- või kriminaalasi – selles osas ei ole vaidlust ning see ei mõjuta ka kohtunike kohtade jagamist. Kui võtame muu tugipersonali palgafondi ja majanduskulud, siis sellist vahet ei ole. Kui maakohtutes on istungisekretäri kohta üle 200 kohtuistungiga aastas, siis halduskohtutes vastavalt 54 ja 9. Pikas perspektiivis saavad kohtud teha teadlikke valikuid.

K. Lippus: Kõik baaseelarved kasvavad kõrgmate riigiteenistujate ametipalkade seadusest (KRAPS) tuleneva palgatõusu tõttu, ümberjagamisi ei toimu. Kohtuasja dokumentide või istungite arvu põhjal ei nähtu sellist erisust, et öelda, et halduskohtul on vaja rohkem tugipersonali ühe kohtuasja tehniliselt toetamiseks.

K. Kruusvee: Sekretäridele ja referentidele lisaraha jagamise lähtepunkt võiks olla, et järgmisel aastal oleksid palgad analoogsed. Hetke ettepanekuga jäävad halduskohtu palgad järgmisel aastal väiksemaks.

S. Kaljumäe: Optimeerimine ja ühtlustamine ei tohi viia ametnike arvu sellise vähenemiseni, et korra kohane õigusemõistmine ohtu satub. Analüüsis välja toodud ametnike koormuse tükiviisiline ülelugemine ei saa olla ainus kriteerium. Arvesse tuleb võtta ametnike töö spetsiifikat – osadel sekretäridel on valvekohustus, väikeste kohtumaja erisus, suurem tõlkekoormus Viru Maakohtus ja Tartu Maakohtu Jõhvi kohtumajal, kantseleisse pöördumiste arv jmt.

V. Saarmets: Eelarve kujundamise põhimõtete dokument ütleb, et lisaraha on mõeldud madalama töötasuga tugipersonalile, kelle palku ei indekseerita. Samas lisaraha jagamine sellest ei lähtu. Kohtuasjade kuluanalüüsis on võetud arvesse kõigi kohtuametnike palgad, sh kohtujuristide palgad. Pärast kohtujuristide ametikoha loomist on eeldatud, et ühe kohtuniku kohta on üks kohtujurist. Selline on ka tänane valdav praktika. Kohtujuristide palgade analüüsi sisse arvutamine võib tulemust moonutada. Kui arvutame kohtuasja kulu sekretäride ja referentide töötasude põhjal, siis ma ei usu, et

halduskohtu kulu oleks selline, nagu praegu tabelites kajastub. Lisaraha jagamisel kummalgi väljapakutud viisil ei saavutata soovitud palkade tasandamist.

K. Kruusvee: V. Saarmetsaga nõus.

V. Kõve: Mis on konstruktiivne ettepanek?

V. Saarmets: Ettepanek on sama, mille kohta on eelarve kujundamise põhimõtete punktis 10.4 öeldud, et me ei tee sellist ettepanekut ehk jaotada lisaraha võrdeliselt madalapalgaliste ametikohtadega, arvestades ka palkade tasandamise vajadust.

S. Kaljumäe: Tallinna Halduskohtus on palgad suuremad kui Tartu Halduskohtus, aga kuskil on kriitiline piir, kuhu ametnike arv võib kahaneda. Et iga üksik haigestumine ei tekitaks probleemi valves olemisega. Praegune arutelu ja KHN-i eelne kirjavahetus näitab, et tõsiselt võetav meetodika puudub. Olen valmis valemi välja töötamise panustama.

J. Sarv: Minul on hüpotees, et halduskohtumenetluses on esimeses astmes palju rohkem põhistatud lahendeid kui tsiviil- ja kriminaalmenetlustes. Võiks analüüsida, kui paljud lahenditest on põhistatud. Jääb ebaselgeks, miks ei sobi töökoormusmeetodika raha jagamiseks, kasvõi osaliselt. Ei poolda raha jagamist selliselt, et halduskohtud jääksid lisarahast täielikult ilma. Teiseks peaks tõlkide palgatõus olema praegu planeeritust suurem. Tõlgi töö eeldab kõrgharidust ja nende puudus on varsti kriitiline. Ametikoha vajalikkus peaks kajastuma ka töötasus.

K. Luha: Lühike vastus on, et töökoormusmeetodika arvestab ainult kohtuniku aega ja ei arvesta menetlusgrupi aega ning kantseleitegevustele kuluvat aega.

V. Peep: Meil on igati sobiv meetodika – personali- ja majanduskulude raha jagamine kohtuasja kulu põhjal. Sellest on täiesti eraldiseisev kohtunike palgafond – kui keskmise haldusasja lahendamine on mahukam, siis see kajastub kohtunike ametikohtade arvus.

K. Lippus: Tõlkide töötasu probleem vajab lahendamist, aga seda toetab lisaks 15%-le töötasu tõusule tõlketeenistuse moodustamine ja tõlkemälu kasutusele võtmine. Vaatame, kuidas palgad uuest aastast kujunevad, kui kõikide tõlkide ametikohad viiakse üle Viru Maakohtu koosseisu. Üks miljon eurot lisaraha on antud selleks, et kohtusüsteemis oleks võimalik maksta turupalka võrreldava töö eest, mitte, et iga inimese töötasu tõuseks tingimata 15%. Lisaraha on mõeldud üksnes KRAPS-iga mitteseotud ametnikele – see on ka ainus piirang, mis kohtutele raha kasutamiseks seatud on. Töökoormusmeetodika ei sobi lisaraha jagamisele, sest seal ei ole ühelgi ajahetkel analüüsitud seda, kui palju peab tugipersonal tegema tööd pidades silmas asja kategooriat.

T. Saar: Toetan samade ametikohtade palkade tasandamist, aga ei toeta jagamise aluseks olevat meetodikat, sest see lähtub eeldusest, et kohtu siseselt on kohtujuristide palgafond kasutatav madalapalgaliste ametnike palkade tõstmiseks.

V. Saarmets: Kohtujurist ei ole päris samasugune tugipersonal nagu sekretär/referent. Seetõttu ei ole põhjust nende palgakulu ka ühte patta panna.

Lahkub Tanel Saar.

A. Asi: Kuna lisaraha on mõeldud madalapalgalistele, siis selliselt seda ka jagama peame. Töökoormusmeetodika alusel raha jagada ei saa, kuna see on loodud ainult lähtuvalt kohtuniku tööpanusest. J. Sarve toodud näide, et halduskohtutes võib olla kaasuse hind kõrgem, kuna kohtunikud kirjutavad pikki otsuseid, võib nii olla, aga see ei puuduta sekretäride ja referentide tööd. Mõni kohtuasi, mis võtab kohtunikult 20 minutit tööd, võib tähendada sekretäri jaoks väga mahukat tööd. Minu soov on, et sarnast tööd tegevad ja sarnase töökoormusega inimesed saavad sarnases tööpiirkonnas sarnast töötasu. Kuna referendi ja sekretäri töö on selline, et ei saa pakkuda laialdast kodukontori võimalust ja sekretärid peavad Harju Maakohtus olema Harju piirkonnast, siis peab neile pakkuma ka vastavat palgataset. Täna saab Tallinna Halduskohtu sekretär umbes 250 eurot rohkem palka kui Harju Maakohtu sekretär. Samas on nende töökoormus oluliselt väiksem. Teine alternatiiv on palgata Harju Maakohtusse sekretäre juurde. Pakun välja kinnitada eelarve alternatiiv B. Tõlkide töötasude osas J. Sarvega nõus. Ministeeriumi pakutud variant ei piira, kelle töötasu kui palju tõsta, vaid kohus saab ise otsustada. Kohtudirektorid on teinud eelarvestamise osas ära väga suure töö, täiendava analüüsi vajadust ei näe.

I. Pilving: Ei vaidle vastu, et sarnase koormusega sarnast tööd tegevad ametnikud peavad saama võrdväärset palka. Küsimus on, kas esitatud meetodika tagab selle. Ei ole adekvaatne seada eesmärgiks kõikide kohtuasjade maksumuse tasandamise. Ringkonnakohtu asi ei maksa ka sama palju kui Riigikohtu asi. Samamoodi ei saaks olla ka paljude istungitega asja hind sama palju kui mõne kirjaliku menetluse lahend. Samuti ei näe, et töökoormusmeetodika peaks aluseks olema.

V. Peep: Erinevused seisnevad kohtunike arvus/palgafondis ja seda meie analüüsipõhine jagamine ei puuduta.

L. Loide: Toetan A. Asi öeldut. Ka selles osas, et mõlemad kohtudirektorid on teinud suure töö selleks, et lisaraha saada ja ka selleks, et eelarve jagamist kaardistada ning et sellest tulenevalt ettepanekuid oleks võimalik teha. Toetan hübriidvarianti. Alternatiivselt seda varianti, mille alusel raha taotleti ehk 15% vastavalt koosseisus olevate kohtade arvule.

A. Parmas: Nõustun samuti A. Asiga. Sekretäride ja referentide osas on selge, et nende töö maht ei sõltu sellest, et kohtunik peab asjas rohkem vaeva nägema. Ma ei tea, kas kohtujuristil on haldusasja ajamisel mahukam töö kui tema kolleegil tsiviil- või kriminaalasja ajamisel. Referentide ja sekretäride töö on enam-vähem sama, aga halduskohtul kulub selleks raha kaks korda rohkem.

K. Lippus: Kõik kohtuasjad ei pea maksma riigile ühe palju, analüüs võtab seepärast arvesse väikeste kohtumajade erisust, Viru Maakohtu suuremat tõlke- ja istungivajadust ning jaotab raha kõikidele kohtutele. Kui võtta eesmärgiks, et ühe kohtuasja jaoks peab olema raha võrdselt, tuleks anda kogu lisaraha Harju Maakohtule.

K. Kruusvee: Nii variant A kui B tuginevad vaele meetodikale. Kuid olen nõus, et paremad on kõik variandid kui 0 eurot. Minu arvutuse kohaselt oleks Tallinna Halduskohtule vaja ca 15 000 eurot, et palgad oleksid järgmisel aastal võrreldavad.

V. Saarmets: Mulle näib, et kõigepealt tuleks ühtlustada tugipersonali palgatasemed (arvestades teatud määral ka piirkondi) ja seejärel jagada raha erinevast koormusest tingitud lisatasudeks.

L. Naaber-Kivisoo: Toetan ka A. Asi. Kui sama tööd tegevad inimesed ei saa sama tasu, siis me ei saa kõrgemat tasu saavate inimeste töötasu veelgi suurendada.

K. Siigur: Kaalun võimalust toetada varianti B, ent seda juhul, kui võimalikku positiivset KHN-i otsust käsitatakse üksnes järgmise eelarve kohta, mitte kõigi järgmiste kohta.

V. Saarmets: Minimaalselt vajalik (s.t tööturul enam-vähem konkurentsivõimeline) tase peaks olema igal pool tagatud.

A. Parmas: Palun enne hääletamist vastust, miks kohtujuristid on eelarve analüüsi võetud?

K. Lippus: Kohtute rahastamine peab tagama, et õigusemõistmine on parimal viisil toetatud. Kuna kohtujuristide arv ei ole üheski õigusaktis sätestatud, siis ei pea Riigikogu tagama rahastust tänasele kohtujuristide arvule. Kohtujuristide tööjõukulu on üks osa kohtuametnike tööjõukuludest.

V. Peep: Analüüs hõlmab seda personalikulu, mida kohus saab ise otsustada (kohtujuristide palk on fikseeritud, aga arv ja tööjaotus teiste ametnike suhtes mitte). Kohtuametnike tööjaotus on samuti kohtuti erinev.

V. Kõve: Ettepanek arutada meetodikat septembrikuisel KHN-il edasi ning palve Justiitsministeeriumile esitada analüüs 2022. a eelarve andmetega.

KHN-i liikmed hääletavad 2022. a kohtute eelarve kujundamise ringkonnakohtutele, osakondadele ja uutele teenistustele lisaraha eraldamise põhimõtete osas.

Poolt: 9

Vastu: 0

KHN-i liikmed hääletavad 2022. a kohtute eelarve kujundamise aluste punkti 9.3 (variant A – jaotus eelarve analüüsi järgi) osas.

Poolt: 0

Vastu: 9

KHN-i liikmed hääletavad 2022. a kohtute eelarve kujundamise aluste punkti 9.4 (variant B) osas.

Poolt: 5

Vastu: 4

Otsus: KHN kiidab heaks kohtute 2022. a kohtute eelarve kujundamise põhimõtted punkti 9.4 alusel (variant B), mille järgi pool lisaraha summast jagatakse kohtusse saabuvate kohtuasjade arvu järgi ja teine pool kohtuasjade keskmise menetluskulu ühtlustamise järgi. Eelarve kujundamise põhimõtted kinnitati märkusega, et tegu on ühekordse otsusega ning septembrikuisel KHN-i istungil esitab Justiitsministeerium analüüsi 2022. a eelarve andmetega.

Paus kell 12.30–12.50.

Lahkub Virgo Saarmets. Liitub Margit Lauri

4. Kõnetuvastuse tarkvara tutvustus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Kohtute IT-juht Raivo Tammus

R. Tammus: Kõnetuvastuse tarkvara peamine eesmärk on saada protokollimist efektiivsemaks, et kohtusaalis räägitu ilmuks tekstina, ilma et kohtuistungisekretär ise heli tekstiks trükkima peaks. Jooksva transkriptsiooni toimetamise jätkuarendus teeb sellest ühe paremini kasutatava transkriptsiooni variandi, s.t paraneb kõnetuvastuse kvaliteet ning lisandub kõnelejate eristamise võimalus. Peale jätkuarenduste teostamist on kõnetuvastust võimalik koheselt toimetada. Sünkroontõlge ei ole hetkel võimalik, vajalik on teksti hilisem tõlkimine.

Raivo Tammus teeb KHN-i liikmetele ja teistele osalistele demo kõnetuvastuse tarkvara kasutamisest.

K. Lippus: Oleme koostöös RIK-i, arendajate Tilde ja CGI-ga saanud valmis kõnetuvastuse tarkvara arendamise projekti. Arenduseks taotlesime EL struktuurifondidest raha, projektile on kulunud 155 561 eurot. Selle projekti eesmärk oli pakkuda lahendus stenogrammstiilis protokollide tegevate kriminaalvaldkonna istungisekretäride aeganõudvale trükkimistöole. Selle eesmärgi täidab järeltranskriptsioon. Tarkvara arendamise käigus tuli mõte, et saaksime kõnetuvastust kasutada ka teist tüüpi istungitel, mitte üksnes kriminaalvaldkonnas. R. Tammuse mainitud jätkuarendused teostame kohtute 2021. a eelarve reservi arvel järgmise aasta alguses. Kuni jätkuarendused valmivad, saavad kõnetuvastusest eelkõige kasu kriminaalmenetluste istungisekretärid. Suur tänu kohtute IT-juhile, kes on olnud projektis suureks abiks, viib läbi sekretäride koolitusi ning tellib arendusi, et saalides loodaks head heli. Margit Lauri oli Justiitsministeeriumi poolne kõnetuvastuse projektijuht. Tunnustus ja suur tänu!

T. Pappel: Millal koolitused toimuvad?

R. Tammus: See nädal ja järgmine nädal oleme Tallinna Halduskohtus ja Harju Maakohtus. Detsembris lähme Pärnusse, Tartusse ja Ida-Virumaale. Seejärel jätkame koolitustega uuel aastal.

V. Kõve: Kas kõnetuvastus tunneb või oskab eristada võõrkeelseid ütlusi?

R. Tammus: Ei, võõrkeelt ei tunne. Kõigepealt on eesmärk saada kõnetuvastus eesti keeles korralikult toimima.

A. Asi: Üks Harju Maakohtu kohtuistungisekretär ütles, et sai kõnetuvastuse abil viie päeva töö tehtud ühe päevaga.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

5. Info Digitoimiku arendustest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Margit Lauri

Margit Lauri: Enne KHN-i istungit meililisti saadetud J. Sarve kirjalik tagasiside on üks kriitilisem kasutajakogemus, mille Digitoimiku kohta saanud oleme. On olnud ka hulgaliselt positiivset tagasisidet. Kõik tagasisides tehtud ettepanekud on töös. Kirjas toodud näide 90 menetlusega kohtuasjast üle 10 000 dokumendiga läks ka arendus- ja koormusmeeskonnale uurimiseks. Infoks, et kirjalikus seisukohas toodud ettepanekutest on vähemalt kolmandik juba tehtud. Koolitusega kasvas Digitoimiku kasutamine 15%, nüüdseks on kasutamine tõusnud 20–25%. Veel suurem kasutajate kasv on olnud aga väljaspool kohtusteemi, avaliku e-Toimiku kaudu. Paberivaba kohtumenetluse eelnõuga toimetame majasiseselt seni, kuni kõik ettepanekud, mis on teostatavad, on valmis. Dokumentide tagastamise osa on samuti töös, kui lahendus on valmis, siis saame seda ka kohtunikele esitleda.

Liitub Hans Moks.

M. Helm: Paraku on samad ja veidi teistsugused mured ka 20-leheküljeliste toimikutega.

J. Sarv: Arvestagem veel sellega, et praegu on kriminaalasjades vaid kohtudokumendid, kui lisanduvad ka kohtueelse menetluse dokumendid, siis kasvavad mahud kordades.

L. Naaber-Kivisoo: Mina leian, et Digitoimik on väga suure arenguhüppe teinud ja minul igapäevase kasutajana ei ole suuri probleeme. Aeglust on ette tulnud, aga ka pabertoimikute lappamine on aeglane.

J. Sarv: Praegu on Digitoimiku töö kvaliteet väga kaugel sellest tasemest, mis võimaldaks rääkida kohustuslikus korras üleminekust pabertoimikult digitoimikule. Mõõnan, et nt vahistamiste või ennetähtaegsete vabastamiste puhul on Digitoimiku abil võimalik kohtuasja mõistlikult menetleda, aga vähegi mahukamate asjade puhul see nii ei ole. Paljude probleemide kõrval rõhutan kaht märksõna: 1) süsteemi aeglus ja 2) navigeerimiskasused.

V. Kõve: Võiksime kokku leppida, millised tingimused peaksid olema täidetud, et kohustuslikus korras üleminek oleks võimalik. Kas JuM-il on olemas plaan, millal on õige aeg kohustuslikus korras üleminekuks ja kes selle kinnitab?

Margit Lauri: Esmalt on eesmärk esitatud ettepanekud valmis teha. Ettepanekuid on ka selliseid, mis ei ole teostatavad. Võime koostada enda poolse nimekirja, lõpphinnangu peaksid andma kohtunikud, kes seda reaalselt kasutavad.

V. Peep: Mõte, et meil on kontrollgrupp tegelikest kohtunikest kasutajatest, kes ütlevad, kas on põhimõttelisi takistusi Digitoimikule üleminekuks, on väga hea.

V. Kõve: Moodustame Digitoimiku hindajate grupi, kus on esindajad igast kohtust. Kui hindajate grupp ütleb, et tingimused on täidetud, siis toetub ka KHN sellele hinnangule.

KHN-i liikmed ja kohtute esimehed otsustavad moodustada Digitoimiku valmisoleku hindamise grupi, kus oleks esindaja või esindajad igast kohtust.

T. Talviste: Nõus grupi töösse panustama.

V. Kõve: Esitan Riigikohtu esindaja kandidaadiks J. Sarve.

J. Sarv: Nõus.

I. Parrest: Ettepanek kaasata gruppi kohtunik M. Maksing.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

6. Vanade asjade aruandlus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Külli Luha

K. Luha: Formaalselt nimetatakse vanadeks lahendamata asjadeks selliseid kohtuasju, mis jooksva aasta alguseks on maa- või halduskohtus olnud ilma lõpplahendita üle kahe aasta. Aruandluse loomise eesmärgiks oli ennetada olukordi, kus mõistlik menetlusaeg võib kahtluse alla sattuda. Võrreldes varasemate aastatega, oli käesoleva aasta alguseks rekordarv lahendamata asju – põhjused võivad tuleneda nii COVID-19 olukorrast kui ka 2020. a suurest töökoormusest. Vanu haldusasju oli selle aasta alguses 36 – peamiselt oli tegu peatatud menetlustega planeerimis- ja ehitusasjades ning majandus- ja haldusõiguse asjades. Tartu Halduskohtul tänase seisuga vanu lahendamata asju ei ole ning Tallinna Halduskohtusse on jäänud menetlusse vaid kolm vana asja. Valdava osa vanadest asjadest moodustavad tsiviilasjad. 2021. a alguses oli menetluses 554 tsiviilasja, praguseks, st novembrikuu lõpuks on menetluses 287 tsiviilasja. Siinkohal tuletan meelde, et vanade asjade aruandlus niisugusel kujul on kohtute infosüsteemi loodud töövahend, mille abil on esimehel võimalik välja selgitada kohtunikud, kellel on vanu lahendamata asju ning leida õiged meetmed, millega saaksid menetlused lõpule viidud. Kõik aruanded, mis tänaseks täitmata on, eelkõige tsiviilkohtunikel, palun ära täita. Tänan juba esitatud sisuliste aruannete eest!

T. Talviste: Teavitus kohtunikele läks teele sel esmaspäeval, hoiame koostöös analüütikuga teemal silma peal.

V. Kõve: COVID-19 on paratamatult põhjustanud asjade venimise. Kas saame näha mingit tendentsi, et see on toimunud ka sõltumata COVID-19 olukorrast?

K. Luha: Pole enne näinud vanade lahendamata tsiviilasjade arvuna nii suurt numbrit kui 554. Esiolgne hinnang on, et valdavalt on see mõjutatud COVID-19 olukorrast, kus mahukamate asjade menetlemine takerdus, kuna istunegeid on saalis keerukam pidada olnud. Kindlasti vajavad analüüsimist kohtutes need põhjused, mida kohtunikud on põhjenduseks esitanud.

M. Helm: Probleem on töökoormuses. Enda näitel saan öelda, et vanade asjade arv aina kasvab – keegi läheb pensionile või roteerub Euroopasse ja jälle jagatakse „uusi“ vanu asju.

V. Kõve: Kas kohtute esimehed teavad põhjuseid, miks asjad niimoodi seisavad?

T. Pappel: Tartu Ringkonnakohtus esitab analüütik iga kuu aruanded pikkade menetluste kohta. Kas probleemne on juba 365 päeva kestnud menetlus või üle 730 päeva kestnud menetlus?

K. Luha: Pika menetlusajaga asjadesse tuleb suhtuda täie tõsidusega. Oleme kohtusüsteemis aastaid tagasi kokku leppinud standardi, et üldjuhul lahendatakse asi ühe aasta jooksul ühes kohtuastmes ning üle üheaastaseid menetlusi ei tohiks olla rohkem kui 5%. Eristame pikkasid menetlusi ja vanu, kahe aasta jooksul lahendamata jäänud asju. Ringkonnakohtute vaates saame rääkida ainult pikkadest menetlustest, kuna vanade asjade aruandlus on loodud üksnes maa- ja halduskohtutele.

A. Parmas: Kas pikkade ja mahukate kriminaalasjade puhul paistab korrelatsioon, et osa kohtunikke on selgelt efektiivsemad menetlust juhtima või mitte?

L. Loide: Tõsi, erinevad kohtunikud on ilmselt asjade juhtimisel erinevad.

K. Luha: Vanade asjade kontekstis ei eristu otseselt, et üks kohtunik juhib menetlust paremini kui teine – kindlasti on vanad asjad seotud töökoormusega. Üldmenetlusasjade puhul on oluline silmas pidada ka kui pikk on nõ ooteaeg, et saaks menetlema hakata.

L. Loide: Täna ei ole see enam ainult Harju Maakohtu probleem. Üldmenetluste asjade järjekorrad on hakanud muutuma järjest pikemaks.

A. Asi: Üldine olukord läheb ka Harju Maakohtus uuesti kehvemaks.

V. Lapimaa: Üldjoontes muidugi pooldan kiiret menetlust. Aeglasemate, aga põhjalikumate kohtunike lahendid on vahetevahel kvaliteetsemad ning jäävad suurema tõenäosusega järgmises kohtuastmes jõusse. Survestada asju kiiremini lahendama ei ole lahendus. Tuleks vaadata ka põhjuseid, mis on menetluste venimise taga. Kohtute esimeestel on võimalik kohtus õigusemõistmist korraldada ning see võib toimuda kas asjade ümberjagamise või peatamise teel, aga ainuüksi tähtaegade ja seletuskirjade nõudmine ei pruugi olla lahendus.

Lahkub Raivo Tammus. Liituvad Veiko Kommusaar, Ele Russak ja Ruth Annus.

V. Kõve: Üldine tähtaegade venimine ja asjade kuhjumine ühe inimese kätte ei ole hea.

Liitub Virgo Saarmets.

M. Helm: Ei ole aruandluse vastu – võib juhtida inimese tähelepanu asjadele, mis on kaua menetlusesse jäänud, kuid põhjused asjade venimisele ei ole harilikult seotud selle konkreetse kohtuasjaga, vaid üldise koormusega.

K. Luha: Aruande üks eesmärk on teada põhjendusi, miks menetlused takerduvad, kuid aruande olulisem eesmärk on planeerida asja lahendamist selliselt, et aasta alguses planeeritu saaks ellu viidud ja menetlus jõuaks lahendini.

V. Peep: Suhtleme vanade asjade statistika osas regulaarselt kohtute esimeestega. Kohtuniku või tööjaotusplaaniga seotud menetluste venimise põhjuseid lahendatakse kohtusiseselt. Käimas on ka täiendavate kohtunikukohtade konkursid. Eelistan eelkõige korda saada vanade asjade aruandluse, mitte minna olukorda lahendama riigivastutuse seaduse muutmisega.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Villu Kõve ettepanekul ja KHN-i nõusolekul arutati järgmisena päevakorrapunkti nr 8.

Liitub Ene Andresen.

8. Õigusemõistmine rändesurve tingimustes – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Villu Kõve

Liitub Egert Belitšev.

Kohtute haldamise nõukoja kodukorra § 11 punkti 2 kohaselt võib kohtute haldamise nõukoda otsustada, et protokollid või selle osa ei tehta avalikult kättesaadavaks.

KHN-i liikmed otsustasid, et protokollid 8. päevakorrapunkti osa ei tehta avalikult kättesaadavaks.

Veiko Kommusaar ja Egert Belitšev annavad ülevaate õigusemõistmisest rändesurve tingimustes. KHN-i liikmed ja kohtute esimehed avaldavad arvamust ning esitavad küsimusi.

Lahkuvad Andres Parmas ja Villu Kõve. Istungit juhatab ajutiselt Villu Kõve ettepanekul ja KHN-i nõusolekul Ivo Pilving.

Otsus: KHN avaldab arvamust.

Lahkuvad Egert Belitšev, Veiko Kommusaar, Ene Andresen, Ele Russak ja Ruth Annus.

7. Kohtute tegevus COVID-19 leviku tingimustes – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – kohtute esimehed ja direktorid

Lahkub Viljar Peep.

A. Asi: Kohtusaalides on maski kandmine kohustuslik, selles osas diskussiooni ei ole. Kuna vaktsineeritute tase on kohtutes väga erinev ja kõiki inimesi kodutööle saata ei saa, siis kehtestati nõue, et siseruumides peavad maski kandma kõik inimesed, kes ei ole vaktsineeritud ega ole viimase kuue kuu jooksul COVID-19 läbi põdenud. Selleks peavad kõik isikud ka vaktsineerimis- või läbipõdemistõendid esitama. Harju Maakohtus on hetkel protsess pooleli ning tegeleme sellega, et kõik inimesed, kes ei ole tõendit esitanud, peavad siseruumides maske kandma.

L. Naaber Kivisoo: Pole midagi lisada. Uue nõude kehtestamine ei ole suuri kaebusi kaasa toonud.

T. Pappel: Alustasime vaktsineeritute kohta andmete kogumist päris ammu. Andmete esitamine on vabatahtlik. Tartu Ringkonnakohtus on üle 90% vaktsineeritud. Oleme ühinenud samade nõuetega, et kohtu siseruumides kannavad mittevaktsineeritud maske, koosolekutel on maski kandmine kõigile kohustuslik.

L. Loide: Kehtestasime Tartu Maakohtus täiendava tervisepäeva vaktsineeritutele. Kaebusi uue nõude osas ei ole olnud.

L. Naaber-Kivisoo: Viru Maakohus kehtestas samuti täiendava tervisepäeva.

S. Kaljumäe: Tartu kohtutes on ühetaoliselt kokku lepitud ja kommuniqueeritud.

J. Tehver: Minul on ettepanek/soovitus seoses maskikohustusega istungil: kohtunikul võiks olla kaalutlus otsustada selle kohustuse mitterakendamise osas kohtus ütlusi andva isiku suhtes (ajal, mil ta kohtus küsimustele vastab ehk tõendina käsitletavaid ütlusi annab).

K. Kruusvee: Sisereeglite osas mõtlevad kohtunikud sarnaselt. Mõni tavamenetlus võib seetõttu tavapärasest kauem kesta, aga sellega tuleb leppida.

E. Udam: Kohtute üleselt oli väga hea ja operatiivne infovahetus.

Liitub Villu Kõve.

V. Lapimaa: J. Tehveri ettepanek on mõistlik ja ei ole ilmselt vastuolus ka kohtutes kehtestatud üldise korraga. Vabariigi Valitsuse korraldus võimaldab teha erandeid "toimingu olemusest lähtudes".

K. Kruusvee: Oleme jõudnud seisukohale, et ei hakka avaliku ruumi mõiste osas diskussiooni pidama ja võtame reegliks, et kohaldub maski kandmise kohustus.

V. Kõve: Riigikohtu töötajatele, sh kõikidele kohtunikele, on majja pääsemiseks kehtestatud vaksineerimistöendi esitamise nõue. Alternatiivselt pääseb kohtumajja ka negatiivse testi alusel.

I. Pilving: Vabariigi Valitsuse korraldus ei oma kohtute üle pädevust.

J. Tehver: Kohtus ütluste andmisel peaks olema üldreegel, et seda tehakse maskita.

T. Pappel: See jääb konkreetse kohtu koosseisu otsustada.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

9. Muud teemad – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Villu Kõve, Justiitsministeerium, Viljar Peep

K. Lippus: 2022. a alguses viib Euroopa Kohtute Haldamise Nõukodade võrgustik ENCJ liikmesriikide hulgas läbi kohtunike sõltumatuse uuringu. Selleks, et Eesti kohtunike arvamus nende sõltumatuse kohta ka võrdlusesse tuleks on oluline, et meil oleks piisav arv vastajaid. Uuring on Eesti kohtunikele eesti keeles ja vastamine toimub ENCJ-i loodud veebikeskkonnas. Kui uuring on avatud, siis saadame info kohtunike listi ja laeme info üles siseveebi. Palun KHN-i kohtunikest liikmetel ja esimeestel ise uuringus osaleda ja kutsuda üles ka teisi seda tegema. Andsin võrgustikule teada, et teen KHN-i istungil üleskutse eesmärgiga, et 50% kohtunikest uuringule vastaks.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Istungi lõpp kell 15.01

/allkirjastatud digitaalselt/

Villu Kõve
Juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Kertu Priimägi
Protokollija